

Jag må vara Karl Marx, men jag är inte marxist

Om preussiska förföljelser och Pariskommunen från 1871

#Marx #Germany #Paris #London

Staden Berlin har till stor del sin existens att tacka hugenotterna för, en religiös grupp franska protestanter som förföljdes av franska katoliker under 1500-talet. Omkring 1680 emigrerade ca 50 000 av dem till Preussen och har lämnat många arkitektoniska spår i Berlin-Brandenburg-regionen fram till idag. Historien säger att omkring 200 år senare kan några av ättingarna till dessa franska hugenotter ha återvänt till sina rötter för att delta i det brutala undertryckandet av ett av de första framgångsrika politiska folkliga upproren exakt 878,08 km bort - i den franska huvudstaden Paris.

År 1870 hade det andra franska kejsardömet fullständigt kollapsat och socialistiska rörelser, som stadigt hade vunnit makt under de senaste 40 åren, krävde en mycket mer demokratisk republik i Frankrike. Historien berättar att under den så kallade "belägringen av Paris" 1870 ockuperade tyska och preussiska styrkor delar av Frankrike och omringade staden Paris i vad som var tänkt att vara en rent militär konflikt. Det finns dock anledning att tro att extremt konservativa krafter bad den tyske kejsaren att hans armé skulle invadera deras eget land för att rädda de många gamla monarkiska band som fortfarande fanns mellan Frankrike och resten av Europa i alla de socialistiska maktövertagandena. Det som hände 1848, då en rad republikanska revolter mot europeiska monarkier hade spridit sig från Sicilien till Frankrike och Tyskland, måste till varje pris förhindras.

Den tyska armén var på väg att inta den franska huvudstaden i början av 1871, men började bomba staden kraftigt från den 5 januari. Man hade kunnat förvänta sig att Paris skulle intas när tyskarna äntligen var nära. Istället slöts ett märkligt fredsavtal den 26 januari 1871, när de kejsarliga franska militärledarna i Bordeaux, inte Paris eller Berlin, ingrep och själva bestämde att kriget måste få ett slut nu. Tyskarna gick plötsligt med på att inte ockupera Paris. Den franske statsmannen och advokaten Jules Favre gick till och med så långt att han "övertalade" den tyske kejsaren Bismarck att inte avvärpa nationalgardet. Anmärkningsvärt är att Bismarck i slutet av januari 1871 ödmjukt förklarade att den franska militären måste förbli fullt beväpnad och intakt "*för att upprätthålla den allmänna ordningen*".

Anledningen till detta märkliga, plötsliga fredsavtal mellan den tyska invasionsarmén å ena sidan och den franska invasionsstyrkan å den andra avslöjades nästan samtidigt i Paris - med långtgående konsekvenser än i dag. Det andra franska kejsardömet var inte direkt känt för att älska sitt folk. Den förväntade livslängden var låg, vanliga människor dominerades återigen av en arrogant elit, precis vad den franska revolutionen hade försökt att radikalt förändra cirka 100 år tidigare, 1789. Den tyska invasionen och isoleringen av Paris under den extremt kalla vintern 1870/71 gjorde naturligtvis saken ännu värre. Människor svalt och råttor blev en vanlig kost för många vanliga parisare i början av 1871.

När kriget [mellan Frankrike och Tyskland] den 15 juli [1870] äntligen officiellt tillkännagavs för

Corps Législatif, vägrade hela oppositionen att rösta för de preliminära subventionerna - till och med Thiers stämplade det som "avskyvärt"; alla oberoende tidningar i Paris fördömde det, och, vilket är underbart att berätta, provinspressen anslöt sig nästan enhälligt.

Uttalande av generalrådet för Internationella arbetarassociationen, [Karl Marx, juni 1871](#)

Strax före fredsfördraget med de tyska "inkräktarna" den 26 januari 1871 samlades en första grupp på cirka 400 nationella väktare vid middagstid den 22 januari 1871 framför Hotel de Ville. De krävde att hela militären skulle ställas under civil kontroll och att det omedelbart skulle väljas en "kommun" som svar på den katastrofala situationen i Paris. Sent på eftermiddagen utbröt skottlossning och flera av dessa första kommunister sköts ihjäl. Den reguljära militären stängde två förlag och arresterade mer än 80 revolutionärer.

Veckor senare utbröt en strid om 400 föråldrade kanoner som tidigare hade finansierats av den parisiska allmänheten för att användas mot tyskarna. Revolutionärerna beslutade att placera dessa kanoner i parkerna i arbetarkvarteren. Tanken var att man skulle kunna försvara sig mot den franska nationalregeringen, nu när kriget mot tyskarna officiellt var över. Det hela tog fart den 18 mars 1871 när en grupp kommunistiska soldater lyckades erövra ett antal kanoner i Montmartre. Den växande skaran revolutionärer marscherade mot Hotel de Ville och tvingade den reguljära armén och ledningen att evakuera med 40 000 soldater till Versailles - där de gömde sig under de kommande månaderna.

Vid den tiden var Bordeaux centrum för den franska nationella regeringen, inte längre Paris. Saker och ting var också kritiska för regeringens "tjänstemän" där i Bordeaux. Ett av de största torgen i Europa, Place de la Quinconces, vittnar fortfarande om detta. På torget i Bordeaux centrum låg en gång i tiden Cheateau de la Trompette. Omkring 1820 beslutade man att vända alla kanoner på torget inåt, inte utåt, för att förhindra uppror. Medan Bordeaux var centrum för den nationella regeringen blev Paris nu en motkraft med ett förnyat nationalgarde, som tog kontroll över staden efter att den reguljära militären hade flytt. Dess centralkommitté förklarade den 22 mars 1871 att den, och inte borgmästaren, var den legitima regeringen i Paris. Val hölls snart och den 26 mars 1871 inledde den nyvalda "Kommunen" sitt arbete med stor entusiasm.

Kommunisterna utfärdade omedelbart ett av sina första dekret, där de förklarade att kyrka och stat skulle skiljas åt. Flera präster arresterades, kyrkor stängdes eller omvandlades, och den lokala ärkebiskopen avrättades senare som hämnd för liknande handlingar från Versailles. Barnarbete avskaffades helt, liksom nattarbete i bagerier. Kommunarderna vägrade att göra skillnad på barn födda inom eller utom äktenskapet. Alla barns rätt till en ordentlig utbildning diskuterades, liksom läkarvård för alla. Pensioner för ogifta nationalgardister och barn till dem som dödats i strid lagstiftades, liksom konfiskering av företag som övergivits av sina ägare. Listan över lagar som stiftades till förmån för vanliga människor växte, så mycket att den flyende armén och dess ledning i Versailles snart bad om hjälp. Inte nödvändigtvis från sitt eget folk, utan från utsidan: den tyske kejsaren. Preussarna tvekade inte utan beordrade sina arméer att förbereda sig för strid igen. Under ledning av MacMahon, en infödd irländare, flyttade den förstärkta franska armén tillbaka till Paris under våren 1871.

I slutet av maj 1871 utkämpades det sista slaget mellan kommunarderna och den franska armén, känt som Blodiga veckan, med tiotusentals döda som följd. Kommunarderna, som var fem gånger fler, brände flera parisiska palats och monument som hämnd. I oktober 1871 hade Pariskommunen krossats och dess medlemmar och anhängare avrättats, fängslats eller skickats till avlägsna kolonier som Nya Kaledonien.

Några år före och efter händelserna i Pariskommunen hade två av Tysklands mest kända söner, Karl Marx och Friedrich Engels, publicerat delar av sin ännu mer kända bok, *Das Kapital*, i tre delar: den första av Marx själv 1865, den andra av Friedrich Engels två år efter Marx död 1883, och den tredje 1894. Marx själv stödde naturligtvis Pariskommunen, delvis genom att samordna stödet genom och identifiera sig med sin "International Working Men Association" (IWMA).

Eftersom det första villkoret för att förverkliga deras fördrag var att Paris skulle underkuvas, bad de Bismarck att skjuta upp betalningen av den första avbetalningen till efter ockupationen av Paris. Bismarck har accepterat detta villkor. Preussen, som självt är i mycket akut behov av dessa pengar, kommer därför att ge Versaillesregeringen alla tänkbara möjligheter att påskynda ockupationen av Paris. Så var försiktiga!

Karl Marx i ett brev till Pariskommunarderna **from May 13, 1871**

Eftersom den preussiska staten såg till att Karl Marx förföljdes vart han än gick efter att hans monarkikritiska artiklar publicerats i Berlin i början av hans karriär, var ett direkt personligt stöd till Pariskommunarderna förmodligen för riskabelt för Marx. Han lämnade Tyskland 1843 och emigrerade först till Paris, sedan till Bryssel och därefter till London, där han och hans familj levde i sådan fattigdom i Sohos slumkvarter att Marx förlorade en av sina pojkar, som dog vid mycket unga år. Det var först senare som Friedrich Engels började stödja Karl Marx regelbundet, vilket gav honom en stadig inkomst från och med då.

Strax efter 1871 skrev Karl Marx en bok om Pariskommunen med titeln "**Inbördeskriget i Frankrike**". Lenin studerade senare denna bok i detalj, förmodligen omedveten om att Marx tidigt hade distanserat sig från de olika politiska tolkningarna av sin bok från 1865, *Das Kapital*, genom att en gång förklara: "Mitt namn må vara Karl Marx, men jag är inte marxist". Lenin var förmodligen inte heller medveten om att Karl Marx **tjänade en del pengar som** daytrader.

Ungefär som hugenotterna i Berlin, som kanske skulle ha sagt till preussarna: vi må vara från Paris, men vi är inte fransmän.

<https://www.sun24.news/sv/jag-ma-vara-karl-marx-men-jag-aer-inte-marxist-om-preussiska-foerfoeljelser-och-pariskommunen-fran-1871.html>